

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

החיוב בשירות הצבאי לפרשת מטות מסעי

מדינה...ובשעה שתבטל הממשלה את ישיבותינו הרי היא כאילו גוזרת עלינו שמד.
מסירות נפשו של רבי עקיבא היתה בעיקר על הגזרה שלא יעסקו ישראל בתורה,....ששום לחץ מדיני לא יוכל להסיר מעלינו את החובה הקדושה הזאת... תלמידי חכמים העוסקים בתורה, בזכותם המלחמה נוצחת, והם מועילים למדינה יותר מאנשי חיל הלוחמים" ..
"על כן תלמידי חכמים העוסקים בתורה הם המגינים על הארץ ועוזרים להצלחת הנשק הלאומי, לא פחות וגם יותר מכל החיל הלוחם".

4: הרמב"ם בהלכות מלכים (ה,א):

"...ואי זו היא מלחמת מצוה זו מלחמת שבעה עממים, ומלחמת עמלק, ועזרת ישראל מיד צר שבא עליהם..."

5: הרב רא"ם הכהן:

"בוודאי שהסכנה הקיומית של מדינת ישראל מאויבה מגדירה בוודאות את המציאות כמלחמת מצווה. וכך סוברים גדולי הפוסקים בדורינו וביניהם הרב אלישיב שליט"א (תשובה לרב שילת בחוברת "באורין דאשא" שיצאה אחרי מלחמת יום הכפורים)".

6: המשנה סוטה:

"אבל במלחמות מצוה הכל יוצאין, אפילו חתן מחדרו וכלה מחופתה".

7: הרא"ה - פירושו לדברי הרמב"ם שהובא במקור מס 1 (הל' שמיטה ויובל פי"ג הי"ב):

"ונראה דאע"פ שאין שבת לוי עורכין מלחמה, היינו לעשות מלחמה פשטית. כמו שאפשר שיזדמן ששבת אחד עושה מלחמה בשביל התנחלות שלו, שימצא לו בזה. אבל כשכל ישראל יוצאין למלחמה, מחוייבים גם הם לצאת. ומלחמה של כלל ישראל זאת היא ג"כ עבודת ה', שכל מי שהוא מיוחד יותר לעבודת ה' הוא שייך לה יותר משאר כל העם".

8: רמב"ם הל' רוצח, פ"א הי"ד:

"הרואה את חברו טובע בים או לסטים באים עליו או חיה רעה באה עליו, ויכול להצילו הוא בעצמו או שישכור אחרים

1: הרמב"ם בסוף הלכות שמיטה ויובל (יג,יב-יג):

"ולמה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל ובביזתה? מפני שהובדל לעבוד את ה' לשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים, שנאמר 'וורו משפטך ליעקב ותורתך לישראל'. לפיכך הובדלו מדרכי העולם, לא עורכין מלחמה כשאר ישראל ולא נוחלין ולא זוכין לעצמן בכח גופן. אלא הם חיל ה' שנאמר 'ברך ה' חילו'. והוא ברוך הוא זוכה להם, שנאמר 'אני חלקך ונחלתך'...ולא שבת לוי בלבד, אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה', והלך ישר כמו שעשהו האלוהים, ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם, הרי זה נתקדש קדש קדשים, ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים ויזכה לו בעוה"ז דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים ללויים"

2: הרמב"ם בהלכות שכנים (ו,ו):

"כל הדברים שצריכין לשמירת העיר לוקחין מכל אנשי העיר ואפילו מן היתומים חוץ מתלמידי חכמים, שאין תלמידי חכמים צריכין שמירה שהתורה שומרתן".

3: "מכאובי הזמן אשר יכבידו אכפס על עמנו ותורתנו במדה נוראה מאוד, הם יאלצוני לכתוב להדרת כבודו את דברי אלה.

במצב בני הישיבות, המתנווד כעת, לרגלי הספק אם זכויותיהם יעמדו בעת צרה זו, מתנווד הוא ג"כ המצב הרוחני של היהדות כולה בארץ הזאת ועלינו החובה הקדושה רובצת היא לנסות את כוחנו להצלתה של סגולתנו הרוחנית, אור חיינו ונשמת רוח אפנו, עמדת תוה"ק במדינה, את כל הנסיונות אשר יבואו לידינו לעשות.

לא נסוג אחור מכל פחד, במו אש נלך ולא נכוה. מטרנתנו ברורה היא לנו ואחת היא: להציל את נשמת היהדות בממלכה זו התלויה בנימין רבים בקיומן של הישיבות האחדות. וברור הדבר שבשליחותן של הזכויות של חופש בני הישיבה מעבודת הצבא....חורבן של הישיבות שיהיה נצמח מלקיחת מבחר בניהן לעבודת הצבא הוא לנו חרבן דתי איום ונורא...הישיבות לא נוסדו מעיקרן רק בשביל התכלית להעמיד לנו רבנים, הישיבות בישראל מעולם היו והנן מקדשי תורה, שאנו חייבים, חובה תורית שלא יתחסרו מאתנו בכל

13: הרב זלמן ברוך מלמד :

אין מחלוקת שמדינת ישראל זקוקה לצבא גדול וחזק בכמות ובאיכות. צבא ישראל חזק הכרחי לעצם קיומנו כאן בא"י. אין אחד שסבור שאפשר היום לוותר על הצבא, ולסמוך על עזרת ה' שהוא ילחם את מלחמותינו. אין אחד שאומר זאת, אין סומכין על הנס.

ואם תשאלו: אם בזה אין מחלוקת, מדוע לא הולכים כולם לצבא? מדוע לא כולם נושאים בנטל הצבאי בשווה? מדוע בני ישיבות דוחים את גיוסם? התשובה לכך היא: אמנם קיום הצבא הכרחי והוא אפילו מצווה, אי אפשר בלעדיו, אבל יש עוד משהו הכרחי לקיום עם ישראל בכלל, וא"י ומדינת ישראל בפרט, ובלעדיו אי אפשר, והוא עזרת ה' יתברך: "אם ה' לא ישמור עיר שווא שקד שומר", בלי עזרת ה' לא יוכל הצבא למלא את תפקידו.

על מנת להיות ראויים לעזרת ה', צריכים לחזק את מצבו הרוחני של עם-ישראל. לימוד התורה הוא השורש לכל המצב הרוחני של עם-ישראל. עם-ישראל זקוק שיהיו לו תלמידי חכמים גדולים, תלמידי חכמים בעלי שיעור קומה רוחנית עליונה שירוממו את כל העם. גדולי תורה אמיתיים בכל הדורות היו אלו שהתמסרו לתורה התמסרות מלאה, משחר ילדותם, במשך שנים רבות, בלי להסיח דעת מהתורה, בלי לעסוק בשום דבר נוסף אלא בתורה לבד. גדולה היא התורה ארוכה מארץ מידה, על-כן רק ע"י התמסרות מלאה אליה ניתן לקנות אותה בגדול. אי אפשר לוותר על כך שיהיו בישראל גדולי תורה שיגיעו בה למדרגות הגבוהות ביותר שאפשר להגיע. בלי מסירות לתורה, יש סכנה לקיומו של עם ישראל ומדינת ישראל, וגם רחוקים מתורה יסכימו שאכן ע"י הליכה לצבא של כל בני הישיבות תהיה פגיעה ממשית בהמשכיות התורה בישראל. יש למצוא את הדרך שלא תהיה פגיעה בהמשך התורה בישראל. אם יש פגיעה ממשית או לא, זו שאלה מקצועית, זו שאלה למומחים, לתלמידי חכמים גדולים, הם מוסמכים להחליט בדבר.

כשם שבענייני הצבא לא כל אדם ראוי להביע דעה, לא כל אדם יכול לקום ולומר: די בגיוס חובה של שנה וחצי ואין צורך בשלש שנים. כך לא יכול אדם לבוא ולומר: גיוס בני ישיבה לשלש שנים או פחות לא יפגע בלימוד התורה. שאלות אלו שייכות למומחים.

לאור הדברים האמורים, נראה שאפשר לבוא לידי הבנה שיש לחפש דרך שתענה על שני הצרכים ההכרחיים הללו. גם שקיומו של הצבא לא יפגע, וגם שלימוד התורה לא יפגע.

להצילו, ולא הציל; או ששמע גוים או מוסרים מחשבים עליו רעה וכו' וכיוצא בדברים אלו, העושה אותם (הנמנע מלהצילו) עובר על 'לא תעמוד על דם רעך'".

9: הרב זווין :

"וכי הבדל יש בין שבאותה שעה הוא מתבטל מתלמוד תורה או שאינו מתבטל? ואם בהצלת נפש אחת כך, בהצלת רבבות אלפי ישראל על אחת כמה וכמה!".

10: "ספר החינוך" (מצוה תקס"ו) :

"כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחנך ולתת אויבך לפניך והיה מחנך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחרידך" (דברים כג, טו). כלומר שנפשותן של ישראל דבקות בשכינה לעולם, וכל שכן במחנה שכולן (הנמצאים שם) נקיי הנפש. כי כל הירא מעבירות שבידו, כבר הלך לו ושב אל ביתו. ונשארו הטובים אשר רוח אלוהים שוכן בתוכם, וראוי להם לעמוד בנקיות. כאשר ידוע ומפורסם שהנקיות מדה מן המדות הטובות המביאה לידי רוח הקודש" (ע"ז כ ע"ב)

11: הרב זווין, בסוף מאמרו ("צבא וישיבה", מהד' ישיבת עטרת כהנים, דף 57):

"ואף זו, כלום הצלת אחרים בלבד הוא המדובר שלפנינו? כלום אין כל אחד ואחד מאתנו, בלי הבדל, עומד בפני סכנת נפשות, הוא וביתו וכל אשר לו? וכי כך היא המדה שהעוסקים בתורה לא יהיו מחויבים להציל את עצמם, אלא יעמדו מנגד ויטילו חובת ההצלה, ההצלה שלהם, על אחרים? וכי כך היא המדה, וכי זו היא דעת תורה? היכן מצינו כזאת?".

12: הרב צבי יהודה כהן קוק

הודעה גלויה - למען האמת והתורה
ב"ה כ"ה ניסן, ה'תש"ח
ראיתי כעת שנתפרסם בחוצות ירושלים קטע מתוך מכתב של אאמו"ר הרב זצ"ל שכאילו הוא מסייע חלילה להשתמטות ממלוא החיוב של העמידה על נפשנו ועל נפש כל קהל ישראל. והנני מחוייב ומודיע בזה, למען אמיתה של תורה, כי המכתב הזה נכתב ממנו בחודש אדר שנת תרע"ז בלונדון להשתדלות לשחרור תלמידי חכמים ממלחמת אנגליה ורוסיה וגרמניה וכו' שלא היה בה שום ענין לחיוב הצלת נפשות בישראל ובארץ ישראל. ועל כגון דא אמרו חז"ל (בבא בתרא קל ע"ב), עי"ש רש"י) שאין למדין הלכה מפי מעשה. ועל השימוש בדברי קטע ממכתב קדשו זה, בהעלמת הענין שהוא דן בו, ובהסבת דעת הקהל שכאילו יש לדברים הללו איזה שייכות למצבנו עכשיו, יש להצטער שהוא כמו סילוף מן המין הגרוע והמחפיר ביותר. וכבר היו כמה פעמים מעשה זייפנים וסלפנים לרעה בדברי קדשו. וכדברי הרמב"ם באגרתו (תחילת "אגרת תחיית המתים") שאפשר לזייפנים לתלות בדברי תורתנו הקדושה ציווי של 'וסרתם ועבדתם אלהים אחרים'.